

Novel·la històrica L'aprenent d'enginyer Martí Zuviría, deixeble del mariscal Vauban, descobreix el sentit de la vida en el setge de la ciutat, el 1714

Barcelona, un altre cop sota les bombes

Albert Sánchez Piñol
Victus.
Barcelona 1714

LA CAMPANA
612 PÀGINES
24 EUROS

JULIÀ GUILLAMON

Victus és la novel·la catalana més important que es publicarà aquesta temporada, i el fet que estigui escrita en castellà no té precedents. Perquè no és que Albert Sánchez Piñol (Barcelona, 1965) hagi volgut anar a buscar el lector en castellà, que la novel·la representi un salt cap a nous mercats. Si hagués estat així no l'hauria publicat a La Campana. *Victus* es llegirà –es llegirà molt– a Catalunya, els lectors seran lectors catalans i, si déu vol, es traduirà i es llegirà també a fora. No estic tan segur que, vist el tema,

es llegeixi a les Espanyes. Sánchez Piñol ha explicat que en català la novel·la no li sortia. I que en castellà tenia uns models que li feien d'agafador, començant pel *Quixot*. És una opció del tot legítima des del punt de vista personal, però una mica decebedora des d'una òptica col·lectiva. Es produeix en un moment que alguns autors molt promocionats –Lolita Bosch, Flavia Company– van dient pel món que tan aviat escriuen en una llengua com en l'altra. El país ha generat dues menes d'escriptors i de lectors. Uns que en saben i que ente-

nen la literatura com un treball amb la llengua. I uns altres que no s'hi troben de gust, s'hi perden, la llengua els limita i decideixen fer-ne un ús instrumental. Reduïda a aquest ús, tant se val de quina llengua es tracti. A Sánchez Piñol el castellà li permet escriure en un to mitjà molt eficaç, sense haver de recórrer a aquell estil de tebeo que fa naufragar tantes novel·les històriques en català i en castellà.

Victus és a la Guerra de Successió el que *Incerta glòria* a la Guerra Civil Espanyola: una novel·la sense bons ni dolents, que reproduceix la complexitat d'un moment històric, amb conflictes humans, i amb una filosofia que transcendeix l'època i els fets que es retraten. El primer encert del llibre és el protagonista, Martí Zuviría, fill d'un comerciant de Barcelona que, per una carambola, arriba a ser deixeble d'aquell Sébastien Le Preste Vauban, que va construir desenes de fortificacions arreu d'Europa. Per exemple a Vilafranca de Conflent, que va fortificar després del Tractat dels Pirineus, amb la doble finalitat de prevenir un atac i aixafar possibles sublevacions. Sánchez Piñol el presenta com un humanista, amb una idea de la guerra basada en l'estalvi de vides humanes, un joc d'escacs que, portat a les darreres conseqüències faria que atac i defensa es neutralitzessin sense sang. Enfront de la guerra ideal de

L'escriptor
Sánchez Piñol
ALEX GARCÍA

PATROCINAT PER

Vauban, la violència de la Guerra de Successió, que culmina l'11 de setembre del 1714.

Zuviría és un personatge amb moltes vores. Quan escriu els seus records és un home vell i embrutit, un monstre amb la cara tapada amb una màscara. Sánchez Piñol té una concepció de la novel·la à la *Vauban* i deixa caure en moments calculats informacions que creen expectatives o que aclareixen punts de vista, com això de la màscara. De les cendres d'una vida

Un home vell recorda quan era jove: el sexe, l'amor, l'amistat, la lleialtat, el valor i el coratge

Talent constructiu, profunditat humana i intenció política: 'Victus' és un llibre viu i molt ben documentat

d'aventures en tres continents, n'ergeix el nano de quinze anys, que se sotmet a la disciplina d'un ensenyament per afinar els sentits. Una de les gràcies de la novel·la de Piñol és que pren temes de clàssics de la literatura i de llibres d'èxit i

els fagocita per fer-ne una cosa nova: en aquest cas és *El perfum* de Patrick Süskind. També emergeix el noi de vint-i-tres o vint-i-quatre anys que els darrers dies del setge s'incorpora a la lluita. El vailet de quinze anys descobreix el sexe. El de vint, l'amor, l'amistat, la lleialtat, el valor, el coratge. Aquest joc temporal dóna per molt i és una de les claus del llibre, al costat de personatges que estan molt ben trobats perquè, tot i que són tipus, tenen vida. Per exemple el capità de miquellets, Miquel Ballester. Sánchez Piñol diu a la llista de personatges: "en *Victus* Zuviría le dedica muchas páginas, quizás porque llegará a considerarlo una representación del paisanaje catalán en armas". És un tipus. Però això no treu que tingui una personalitat pròpia, ben desenvolupada i diferent de l'altre cap de la milícia popular, Busquets. No tens mai la sensació que els personatges siguin idees que l'autor no ha tingut esma de desenvolupar narrativament.

La novel·la és molt llarga i el paper d'aquests secundaris la lliga molt bé per dins: alguns dels personatges que lluitaran al setge de Barcelona ja són al castell de Bazoches, on els germans Ducroix ensinistren Martí en els mètodes de Vauban. D'altres es van incorporant al relat, a la segona part d'aventures espanyoles, que passa a Almansa, Madrid i Toledo, i que té un aire de novel·la picaresca. Les escenes de guerra eren de les coses millors de *La pell freda* i *Pandora al Congo*, i aquí són de primer nivell: Sánchez Piñol pot escriure més de cent pàgines del setge de Barcelona, molt ben documentades, amb recursos que es van renovant i subtrames (una història de mines, posem per cas, cap als darrers dies) que dilaten el *tempo* de la novel·la, que requereix encara més pàgines per arribar al clímax final. Zuviría s'envolta d'uns quants amics que són com la tropa que acompanyava els herois de Víctor Mora (*El Capitán Trueno* o *Jabato*) i si funcionen tan bé és perquè aquest joc no és evident: *Victus* és una novel·la molt seriosa, on no hi ha lloc per a juguesques auto-complaents.

El llibre té una lectura política que els fets de les darreres setmanes situen a primer pla. La resistència heroica dels barcelonins del 1714 és un fet col·lectiu, els polítics hi van remolc i hi fan un paper d'escarràs. L'episodi de la sortida de la ciutat d'una expedició encapçalada pel diputat Antoni Berenguer, per anar a reclutar forces a la rereguarda, explica d'una manera rodona l'ambivalència de les elits catalanes, incapaces de fer realitat el que volen els ciutadans.

Talent constructiu, profunditat humana, intenció política. *Victus* produeix aquella satisfacció que, en contra del que es pensa la gent, senten els crítics quan d'un llibre en poden dir bé de debò. |

Batecs

Lluita de classes a Fleet St.

SERGIO VILA-SANJUÁN

El moment de transformació que està travessant la premsa, encara que pugui resultar bastant carregat d'incògnites per als qui hi treballem, també s'està revelant com un material narratiu de primera. En aquesta columna hem donat notícia d'algunes novel·les sobre el tema aparegudes recentment. La meua favorita és *Los imperfeccionistas*, de Tom Rachman (Ed. Urano), sobre un col·lectiu més o menys inspirat en la redacció de l'*International Herald Tribune*; sorprenent, carregada d'humor i molt ben narrada. Menys brillant però de grata lectura és *Asesinato en blanco y negro*, de John Darnton (Planeta), que desplega una trama d'intriga en una redacció dels Estats Units semblant a la del *New York*

Annalena McAfee

ANAGRAMA

Times. Entre nosaltres, Xavier Bosch (*Homes d'honor*, Proa), Pedro Sorela (*El sol como disfraz*, Alfaguara) o José Sanclémente (*Tienes que contarlo*, Roca) utilitzen el medi periodístic com a fons de les seves històries.

Però la premsa anglesa té coses que les d'altres països no tenen: un carrer històric, Fleet Street, i una lluita entre diaris de qualitat i publicacions grogues que en cap altre lloc, si exceptuem potser Alemanya, no es dóna amb tanta ferocitat. També

una tendència a l'humorisme fi, estrany de trobar en latituds diferents. De totes aquestes peculiaritats es nodreix *L'exclusiva!*, d'Annalena McAfee (Empúries/Anagrama). L'autora ha treballat al *Financial Times* i *The Guardian*; està casada amb el novel·lista Ian McEwan, ha publicat llibres infantils i aquesta és la seva primera novel·la per a adults.

Tamara Sim és una jove periodista freelance d'origens modestos, que viu a Londres i es guanya la vida en la premsa sensacionalista amb reportatges sobre les deu actrius amb més pèls a l'aixella, els actors de telenovel·les més promiscus i qüestions per l'estil. Tamara aspira a fer carrera en contextos més dignes, per la qual cosa rep amb entusiasme l'encàrrec de redactar un extens perfil literari de Honor Tait, vella i distingida glòria del periodisme britànic que va entrevistar Franco a les Canàries, va cobrir l'alliberament de Buchenwald i va freqüentar el Hollywood dels anys daurats.

Les indagacions de la primera sobre els secrets de la segona centren l'argument de l'obra, que transcorre durant l'any 1997, quan els diaris anglesos multipliquen els seus suplementos, els redactors més afortunats treballaven amb telèfon mòbil i el columnista Simon Jenkins escrivia a *The Times* que "internet és un altre d'aquests furors electrònics que les forces del mercat tard o d'hora col·locaran en el seu just context" (fet que em recorda l'anècdota que em van explicar d'un veterà periodista madrileny, que a la tardor de la seva vida professional circulava per la redacció murmurant: "Tinc unes ganes que passi d'una vegada aquesta moda d'internet...!").

La lluita entre periodisme en paper i digital és un dels subtemes de *La exclusiva!*, junt amb la voracitat professional o la responsabilitat històrica dels informadors. Però és sobretot l'humorisme esmolat, la descripció sorneguera d'atmosferes *british*, els contrastos de classe i la desfilarada de tipus pintorescos el que dóna el seu valor a aquesta nova incorporació a la voga de novel·les sobre periodisme.